

gäc. 6/4-67

S I S Ä L L Y S L U E T T E L O

	sivu
ALKUSANAT	
I KIVIKAUSI	2
1. Asuinpaikat	2
2. Irtolöydöt	4
3. Epämääräiset kivekautiset löydöt	6
II RAUTAKAUSI	8
1. Esinelöytö	8
2. Epämääräiset rautakautiset esinelöydöt	8
III EPÄMÄÄRÄISIÄ LÖYTÖJÄ	8
1. Esinelöytö	8
2. Ortodoksiset hautausmaat	9
3. Ruuhia	9

ALKUSANAT

Toukokuussa 1966 sain "luinastieteelliseltä toimikunnalta tehtäväkseni inventoida Tohmajärven kunnan esihistorialliset löydöt Pohjois-Karjalassa. Suoritin työni 18.7.-31.7. välisenä aikana. Sen rahoitti Karjalaisen Kulttuurin Edistämiskomitea ja Tohmajärven kunta. Paikkakuntalaiset olivat hyvin ystävällisiä ja auttoivat minua parhaansa mukaan.

Ensiksi kävin läpi Kansallismuseossa esihistoriallisella osastolla olevat tiedot. Pyrin tarkastamaan ne paikan päällä samoin kuin paikkakuntalaisten antamat tiedot. Monet löydöt oli tehty niin kauan sitten, ettei paikkakunnalla enää ollut ketään, joka olisi muistanut niistä mitään. Osa löydöistä oli varustettu heikoilla löytöpaikkatiedoilla, esim. vain Tohmajärvi ja näitä en pystynyt tähän takia selvittämään. Lisäksi rataaikaisun takia Tikkalen seutu oli niin sekava, etten yrityksistäni huolimatta löytänyt Anna-Liisa Hirviluodon mainitsemia 2-3 asuinpaikkoja.

Kävin läpi myös kunnan hiekkakuopat. Niissä ei ollut löydettävissä mitään mainittavaa.

Minulla oli käytettävissäni Tohmajärven kunnasta v. 1946 tehty topograafikartta mittakaavassa 1 : 100 000. Tähän karttaan olen merkinnyt löydöt. Kertomukseeni liittyy vielä 16 valokuvaa.

Turussa maaliskuun 30.päivänä 1967

Pirjo Lahti

Pirjo Lahti-Perä

I K I V I K A U S I

1 Asuinpaikat

Kylä Tikkala

Mj. 1 Tikkalan Haapaniemi (Satulanranta RN:o 41 ¹⁰⁶)

Omistaja Aila Hatakka, Tikkala

Valokuvat 1 - 2

KM 9327, KM 12485:1-2, KM 12595:1-55, KM 14689:1-8 ja Kuopion museon
N:o 2839, Pohjois-Karjalan Museo 2163

Tikkalan Haapaniemen asuinpaikka sijaitsee noin 23,8 kilometriä Tohmajärven kirkolta luoteeseen Särkijärven rannalla. Tikkalan nykyiseltä pysäkiltä noin 900 metriä etelä-lounaaseen. Asuinpaikka on rantatöyrällä leveän lahden pohjukassa, sen pohjoisrannalla.

Heinä-elokuussa 1930 löysi metsänhoitaja E.J.Kauppinen paikalta saviastianpaloja, jotka hän lähetti Kansallismuseoon. Julius Ailio kaivoi paikalla 18.6.1931. Ville Luho on käynyt paikalla tarkastuskäynnillä 1950 ja Anna-Liisa Hirviluoto 1963. Paikalta on ennen löytynyt kiviaseen siruja, pii- ja kvartsi-iskoksia ja saviastianpaloja.

Paikan nykyinen omistaja rouva Aila Hatakka ei kuitenkaan ollut osannut kiinnittää huomiota mahdollisiin uusiin löytöihin. Käydessäni paikalla pihanurmi peitti alueen.

Kylä Tikkala

Mj. 2 Kaukas Oy:n metsäpalsta Väinölä RN:o 41 ¹²

Metsäteknikko Armas Otto Vikberg, Tikkala

Valokuva 3

KM 16228 :1-3 ja KM 17046 : 1-2.

Paikka sijaitsee noin 300 metriä kaakkoon edellisestä paikasta saman lahden kaakkoisrannalla. Siis noin 23,5 kilometriä luoteeseen Tohmajärven kirkosta Särkijärven itärannalla.

Anna-Liisa Hirviluoto löysi kvartsi-iskoksia, pari palanutta luunsirua ja saviastianpaloja käydessään paikalla 1963. Käydessäni paikalla löysin muutaman kvartsi-iskoksen ja palaneen luunsirun. Kulttuurikerros oli noin 15-20 cm paksu Vikbergin tiehaaran kohdalla olevassa ojanleikkauksessa. Metsäteknikko Vikberg ei ollut tavattavissa. Tapasin kuitenkin hänen emännöitsijänsä, jolta sain tietää hänen olevan tietoinen tästä asuinpaikasta.

Kylä Kemie

Mj. 3 Jokiniemi RN:o (1⁶) 1³⁹

Omistajat Anna Junkkari ja Laina Pietarinen, osoite: Tohmajärvi, Kemie, konkylä.

Valokuva 4

KM 11943 :1-2

Löytöpaikkaa kutsutaan Ruuna- tai Ukonnurmeksi. Se sijaitsee 4,8 kilometriä länsi-luoteeseen Tohmajärven kirkosta Tohmajärven pohjoisrannalla, järven länsipäässä. Löytöpaikka on pelto, joka oli heinäillä käydessäni paikalla, enkä voinut tehdä koekuoppaa.

Oppaani rouva Junkkari kertoi paikalta löydetyn yhtä aikaa kaksoistaltan kanssa ruukunkappaleita, mutta ne oli heitetty takaisin maahan, eikä niihin ollut sen jälkeenkään kiinnitetty mitään huomiota. Sieltä oli löydetty myös kvartsia ja ehkä hiiltäkin. Lähellä olevassa metsässä oli valkeanharmaata ja ruosteista kvartsia kalliossa.

2. Irtolöydöt

Kylä Kemie
KM 12143
Mj. 4 Rombinmuotoinen reikäase. Koko 175 x 76 x 23 mm.
Tila Jokiniemi RN:o (1⁶) 1³⁹
Omistajat Anna Junkkari ja Iaina Pietarinen, Tohmajärvi, Kemie, Mukonkylä
Valokuvat 5 ja 6

Esineen löytöpaikka sijaitsee 4,9 kilometriä länsi-luoteeseen Tohmajärven kirkosta, Tohmajärven rannalla. Se on Jokiniemen pohjoisrannalla noin 200 metriä Luosionjoen suusta länteen. Esine on löytynyt noin 5-10 metriä rannasta rantapellolta. Tarkka löytöpaikkaa ei enää muistettu.

Kylä Tohmajärven asema
Mj. 5 Karjalainen taltta KM 15507 koko 152 x 66 x 26 cm.
Tila Suonpää RN:o 6³⁷
Omistaja Tauno Asikainen, Tohmajärvi as. Suonpää,

Esineen löytöpaikka on 7,4 kilometriä pohjois-kpälliseen Tohmajärven kirkosta, rintamamiesten ^{valojen} muodostamalla asutusalueella. Esine löytyi v. 1962 löytäjän pellon pinnasta. Peltoa oli useaan kertaan kynnetty ja esine oli joutunut pintaan.

Kylä Onkamo
Mj. 6 Taltta KM 6491 koko
Tila Vannila RN:o 32
Omistaja Emma Vanninen, Onkamo Säkäniemi.

Esineen löytöpaikka on noin 20,1 kilometriä länsiluoteeseen Tohmajärven kirkosta. Esine on löydetty ojaa kaivettaessa noin 15 cm syvyydestä. Löytäjää oli tosin kuollut jo 30-40 vuotta sitten, mut-

ta paikkakuntalaiset osasivat suunnilleen kertoa missä mahdollinen paikka oli ollut.

Kylä Onkamo

Mj. 7 Nuolenkärki KM 10025 Koko 565 x 205 x 7 mm.

Tila Kasurila RN:o 51

Omistaja Väinö Pirhonen, Onkamo Säkäniemi.

Esineen mahdollinen löytöpaikka on 20,3 kilometriä länsi-luoteeseen Tohmajärven kirkosta. Esine on löydetty noin 50 cm syvyydestä. Löytäjä oli jo kuollut, mutta paikkakuntalaiset arvelivat osaavansa kertoa löytöpaikasta.

Kylä Onkamo

Mj. 8 Reikäkivi koko 150 x 120 x 60 mm.

Tila Perttala RN:o 24⁸

Omistaja Armas Laasonen Onkamo, Säkäniemi.

Valokuva 7

Löytöpaikka on 22,0 kilometriä länsiluoteeseen Tohmajärven kirkosta. Reikä on karkeasti hakkaamalla tehty. Se on noin 5 cm leveä, Tällä kertaa kivi on tuhkakuppina, koska toinen osa on täytetty pohjaksi.

Kylä Onkamo

Mj. 9 Kivitaltta Tohmajärven museo N:o 168 koko 115 x 40 x 26 mm.

Tila Tyvelä RN:o 12

Omistaja Juho Hirvonen, Onkamo, Tyvelä.

Valokuvat 8 ja 9

Esine on löydetty 1930-luvun loppupuolella Tyvelän talon eloaikat nurkalta noin 50 cm syvyydeltä. Löytöpaikka on 22,7 kilometriä luoteeseen Tohmajärvenkirkosta. Esine on hyvin hiottu. Se on v. 1952 lahjoitettu Tohmajärven kotiseutumuseoon.

Kylä Tikkala

MJ. 10 Reikäkirves ?

Tila Kinnunen RN:o 58¹

Omistaja H. Kinnusen perilliset, Tikkala Liippi

Löytöpaikka on 21,5 kilometriä Tohmajärven kirkosta pohjois-luoteeseen Liippilammen luona. Noin 25-30 vuotta sitten Teuvo Ahponen löysi mainitun esineen Liippilammen rannasta luososta. Esineen nykyisestä paikasta ei ole enää tietoa, koska löytäjä oli muuttanut pois ja ehkä vienyt sen mukanaan. En saanut selville hänen uutta osoitettaan.

3. Epämääräiset kivikautiset löydöt

Kylä Kemie

Mj. 11 Nuotion pohja

Tila Kotola RN:o 29

Omistaja Lauti Rautiainen, Kemie

Valokuva 10

Löytöpaikka on 5,2 kilometriä länsi-luoteeseen Tohmajärven kirkosta. Nuotion pohja löytyi taloa rakennettaessa sen pohjasta vuonna 1954. Mitään muuta ei ollut löytynyt eikä myöhemminkään tullut esiin.

Tohmajärveltä löytyi myös sellaisia kivikautisia esineitä, joista ei enää ollut paikkakunnalla minkäänlaista tietoa. Nämä ovat :

- Wärtsilä* - KM 516 ohut kivikirves, hiottu terä ja teroitettu yläpuoli löydetty v. 1862 Tohmajärven Wärtsilän kylästä.
- Virttilä* KM 660 Iso kivikirves, 229 x 66 x 11 mm. Löytänyt torppari Antti Sistonen Wärtsilän kylästä Tohmajärveltä, v. 1867.
- KM 1578 Kourutaltta 158X 43 x 30 mm. Löytöpaikka Tohmajärvi.
- KM 1580 Katkelma kehdonjalaksen muotoisesta aseesta. Löytöpaikka Sairioisten kylä.
- KM 1991 :6 Iso kehdonjalaksenmuotoinen kiviase 433 x 61 x 65 mm.
- rinla* Löytöpaikka Raudanvaaranranta pienessä Onkamossa Tohmajärveltä. Paikkakunnalla ei tunnettu tämän nimistä rantaa.
- KM 1991: 7 Kiviase, jonka terä laskee syvältä 113 x 37 x 24 mm. Löytöpaikka Onkamosta.
- KM 2109:3 Pieni kirves 77 x 53 x 16 mm. Löytöpaikka sorahauta Tohmajärven Onkamonkylästä.
- KM 4459 Iso taltta l. poikkikirves 138 x 66x 25 mm. Löydetty Tohmajärven pohjasta malmia nostettaessa.
- KM 15182 :1 piikivi 51 x 27 x 21 mm. Tarkkaaja Lauri Hirvosen Tohmajärven Tikkalasta järvestä löytämä esine.
- KM 16534 Kirves. Löydetty Tohmajärven Järventauksesta.

Sortavalan museosta ovat seuraavat epämääräiset löydöt :

- SM 278 Oikokirves. Löytöpaikka Tohmajärvi.
- SM 279 Karjalaismaillien taltta. Löytöpaikka Tohmajärvi.
- SM 281 Tasataltta Löytöpaikka Tohmajärvi.
- SM 332 Kuokka Löytöpaikka Tohmajärvi.

Kuopion Museossa On KM 149 Nuolenterä löydetty malmia nostettaessa Tohmajärvestä.

Pohjois-Karjalan Kansanopisto N:o 35 poikkikirves 140 x 44 x 30 mm. Löydetty Tohmajärveltä.

II R A U T A K A U S I

1. Esinelöytö

Kylä Kemie

Mj. 12 Ristiretkiaikainen rautakirves KM 11943 : 2.

Tila Jokiniemi RN:o (1⁶) 1³⁹

Omistajat Anna Junkkari ja Laina Pietarinen Tohmajärvi, Kemie, Kukonkylä.

Valokuva 4

Esineen löytöpaikka on 4,6 kilometriä länsi-luoteeseen Tohmajärven kirkosta. Esineen löysi emäntä Mandi Junkkari keuhällä 1948 pellolta. Valokuvassa 4 löytöpaikka on vasemmalla olevan metsäkumppareen ja pellon reunassa.

2. Epämääräiset rautakautiset esinelöydöt

Tohmajärveltä on edellisen lisäksi löytynyt seuraavat kaksi löytöä :

- Kirkonkylä*
- KM 1575 2 helmeä (tuskin rautakautisia) Löytyneet v. 1874 pellosta Huhtalammen kylästä.
- KM 2751 vasinen sormus Löydetty v. 1888 tai 1891 Hovilantalon pellosta Kemien kylästä.

III EPÄMÄÄRÄISIÄ LÖYTÖJÄ

1. Esinelöytö

Kylä Peijonniemi

Mj. 13 Metallirengas Tohmajärven Kotiseutumuseossa numero puuttuu. Ehkä pronssia. Koko halkaisija 55 mm paksuus 5mm.

Tila Jussinmäki RN:o 4

Omistaja nykyistä omistajaa en tiedä.

Valokuvat 11 ja 12

Esine löytyi muutama vuosi sitten saunan perustuksia kaivettaessa. Esineen löysivät Uno ja Vieno Kempas. He ovat nykyään Ruotsissa. Esine on lahjoitettu Tohmajärven kotiseutumuseoon. Löytöpaikka on 1,2 kilometriä Tohmajärven kirkosta itään.

2. Ortodoksiset hautausmaat

Kylä Peijonniemi

Mj. 14 ortodoksinen hautausmaa

Tila Varola RN:O 4

Omistaja Veikko Varonen, ^Uusi Värtsilä

Valokuva 13

Löytöpaikka sijaitsee 1,4 kilometriä Tohmajärven kirkosta itä-kaakkoon. Löytöpaikka on kuulunut 1840-1850-luvulla kappalaisen pappilaan. Reijo Tirronen on kertonut paikasta kirjoituksessaan "Muinaisjäännöksiä Ilomantsin kihlakunnassa". Sodan aikana oli löytynyt uusin hauta Riihikallio- nimisen pellon luota. Muistitiedossa oli vieläkin, että paikalta oli ennenkin löytynyt peltotöitä tehtäessä 60- 70 cm syvyisiä kuoppia.

Paikkakunnalla ei ollut enää tietoa Saarion kylän tai Tyvenen-^{lin}mäen ortodoksisesta kirkosta tai hautausmaasta. Tirronen tiedot em. kirjoituksessa ovat ainoat jäljellä olevat tiedot.

3. Ruuhia

Mj.15 Honkalammesta löydetty ruuhi. Se on tehty yhdestä puusta, koko 260 cm pitkä 50 cm leveä 30 cm syvä. Valokuvat 14 ja 15.

Löytöpaikka sijaitsee 15,9 kilometriä pohjoiseen Tohmajärven kirkosta. Ruuhen löysivät 24.7.1966 Jaakko Suppula, Tapio Suppula ja Aimo Rannansalo. Se oli noin 3 metrin syvyydessä yläsalaisiin lammen pohjassa.

- Mj. 16 Pumppulammen ruuhi. Lampi sijaitsee 23,7 kilometriä luoteeseen Tohmajärven kirkosta entisen Tikkalan aseman luona. Maanviljelijä Vilho Kolehmainen on löytänyt sen, mutta ei ole vielä nostanut sitä ylös. Valokuva 16.
- Mj. 17 Liippilammen ruuhi. Lampi sijaitsee 21,5 kilometriä pohjois-luoteeseen Tohmajärven kirkosta. Os a ruudesta löydetty v. 1962. Ruuhen nykyistä paikkaa tai löytäjää en tavoittanut.

Tohmajärven inveniointikertomus



1. Tikkanen Haapaniemen asuinpaikka luoteesta nähtynä. f. 31861 - 31862 - 31864



2. Tikkanen Haapaniemen asuinpaikka pohjoisesta nähtynä
f. 31865



3. Nk. Vikbergin tienraja. Kaukas Oy:n metsäpalstan ojan reunalla.
f. 31862
Pirjo Lahti-perä 1966.

Tohmajärven inventointikertomus



4. Kemien Jokiniemen mahdollinen kivikautinen asuinpaikka länneestä nähtynä. x = ristikirkon aikaisen rautakirveen löytöpaikka.
ff. 31870 - 31871 - 31887



5. Jokiniemen talon pohjoisranta. Rombinmuotoinen reikä ase löydetty etualalta, f. 31886



6. Kemien Jokiniemi pohjoisesta nähtynä. f. 31876

Brin Lahtinen 1966

Tohmajärven inventointikertomus



7. Karkeasti tehty reikäkivi f. 31898



8. Taitta Tohmajärven Kotiseutumuseossa.
f. 31867



10. Lauri Rautaisen talo. Tämän talon perustuksista
löytyi nuotion pohja. f. 31859



9. Taitan löytöpaikka. Portin pylvästä kaivettaessa tuli taitta
esiin. f. 31899

Pirjo Lahtiperä 1966



11. Metallirengas. Tohmajärven
Kotiseutumuseossa f. 31881



12. Metallirengas löytyi nuolen osoittamaan saunan perustuksia
kaivettaessa. Idästä nähtynä f. 31878



13. Ortodoksinen hautausmaa ollut täällä pellolla. Yksityinen
hautaus x merkitsemässä paikassa. Etelästä nähtynä.
f. 31880

Pirjo Lantiperä 1966.

Tohmajärven inventointikertomus



14. Honkalammesta löydetty ruuhi f. 31892



15. Honkalammesta löydetty ruuhi. f. 31897



16. Pumppulampi. f. 31889